

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtävayhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Satakunnan TE-toimisto ja Satakunnan ELY-keskus ovat valmistelleet tämän lausunnon yhdessä.

Osatyökykyisten työllistymistä tukevan yhtiön toiminnan tavoitteet osatyökykyisten työllistämiseksi ovat kannatettavia. Valtion subventointi vaikuttaa aina yritysten kilpailutilanteeseen, vaikka hinnoittelu perustuisikin markkinaehtoisuuteen. Vaikutukset kilpailutilanteeseen ovat erilaisia alue- ja ammattikohtaisesti. Esitetyllä kohderyhmän rajauksilla pystytään kilpailun vääristymistä ehkäisemään, mutta kuinka riittävästi on kiinni siitä, miten kohderyhmän asiakasohjaus käytännössä onnistuu ja miten alueellisesti tunnistetaan ne toimialat ja ammattiryhmät, joihin ohjataan osatyökykyisiä. Riskiä kilpailun vääristämiseksi voidaan pienentää, mikäli Välittäjä Oy ei tuota markkinoille halvemmalla kilpailun piirissä olevia palveluita olivat ne mitä tahansa. Lisäksi toiminnan tuloksellisuudesta tulisi huolehtia niin, ettei Oy tuota valtion takaamaa tappiota muun julkisen tuen lisäksi. Näin voidaan huolehtia siitä, että Oy toimii liiketaloudellisin periaattein myös hinnoittelussa. Yhtiön toiminnan käynnistäminen asteittain on kannatettavaa.

Jatkossa yhtiön toiminnassa on varmistettava alueellinen kattavuus. Perustettavan yhtiön toimintaa tulee perustamisen jälkeen arvioida systemaattisesti.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtiontukisääntelyssä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Lakiluonnoksen mukaan yhtiö työllistää työ- ja elinkeinotoimiston sille osoittamia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet asianmukaisesti todetun sairauden, vian tai vamman vuoksi. Osatyökykyisyyden määrittelyä tai siihen liittyvää kokonaisarviota voisi avata enemmän säädöstasolla tai ainakin viimeistään lain toimeenpanon ohjeistuksissa. Ilmeisesti tämä määrittely halutaan osittain myös vaikeutensa vuoksi jättää toimeenpanossa arvioitavaksi. Kuten esityksessä todetaan, osatyökykyisten asiakkaiden kirjo on laaja, mistä johtuen määritelmän rajaaminen lääketieteellisesti työkyvyttömiksi todettuihin henkilöihin voisi olla joissakin tapauksissa perusteltua, mutta ei kaikkien osalta. Osatyökykyisyys saattaa myös vaihdella ajan myötä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Asiakkaiden ohjaus palveluun on lakiesityksen perusteluissa ja ko. momentin kohdalla kirjattu lyhyesti. Esitetty malli on käytännön asiakasohjauksen näkökulmasta joko kaksivaiheinen tai jopa kolmivaiheinen (kuntakokeilu -> alueellinen TE-toimisto -> ohjaava TE-toimisto -> yhtiö) ja se ei vaikuta olevan hallinnollisesti eikä toimivuuden kannalta järkevä. Kuntakokeilut ovat toimivaltaisia viranomaisia JTYP-lain näkökulmasta eli ne ovat vastuussa asiakkuuksistaan ja asiakkaidensa ohjauksesta palveluihin. Kuntakokeiluihin on siirtynyt valtaosa osatyökykyisten kohderyhmästä koko maassa. Luontevaa ja toimivampaa olisi, että kuntakokeilut ohjaisivat omia asiakkaitaan suoraan Välittäjä Oy:lle samoin kuin alueelliset TE-toimisto omien asiakkaidensa osalta. Jos asiakasohjaus keskitetään yhteen TE-toimistoon, niin tämä ohjaava TE-toimisto tulee todennäköisesti kuormittumaan paljon. Asiakkaiden ja asiakasviestinnän kannalta monimutkainen asiakasohjaus on aina ongelmallista. Käytännön asiakasohjausta tulisi selkeyttää ja kuvata tarkemmin ja mieluiten toteuttaa yhtiön toimeksiannot suorina kontakteina toimivaltaisen ja asiakasvastuussa olevan viraston tai viranomaisen (kuntakokeilut) kanssa.

Suomalainen työttömien palvelujärjestelmä on moninainen kokonaisuus, jota ollaan uudistamassa TE-palvelujen osalta rakenteellisesti. Ammatillisen kuntoutuksen ja osatyökykyisten palveluita ja palveluprosesseja on kehitetty alueilla vuosien ajan ja nykyiset yhteistyön muodot ovat pääosin toimivia. Hyviä käytäntöjä ollaan siirtämässä työllisyyden kuntakokeiluihin, jotka ovat toiminnassaan vielä alkuvaiheessa. Monialaisen yhteispalvelun edistämiseksi ollaan ko. lakia muuttamassa. Toimivat ja selkeät asiakkaiden ohjaamisen mallit ovat tässä tilanteessa etenkin osatyökykyisten palveluissa erityisen tarpeen.

Rajattu pilotointi mallin toimeenpanossa voisi näin ollen olla tarkoituksenmukainen tapa nähdä, miten Välittäjä Oy täydentää muuta palvelukokonaisuutta. Vaikutusten arvioinnissa on huomioitava esitystä laajemmin valmisteilla oleva palvelurakenne ja työvoimapalvelujen siirto kuntien tehtäväksi.

Työllistymismahdollisuuksista

Esityksessä jää epäselväksi jää, miten yritysten ja julkisen sektorin osatyökykyisille soveltuvat työpaikat tulevat Välittäjä Oy:n tietoon, palveluiden myyntiä varten taloudellisesti, tehokkaasti, toimialoittain ja maantieteellisesti kattavasti niin, että ne vastaavat sillä hetkellä olevien osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia. Mallissa tavoitellaan toistaiseksi voimassa olevia työsopimuksia, mikä saattaa vähentää työnantajien kiinnostusta rekrytointeihin.

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

-

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

-

Sundell Juhani

Satakunnan TE-toimisto - Lausunto on Satakunnan TE-toimiston ja
Satakunnan ELY-keskuksen yhteinen lausunto